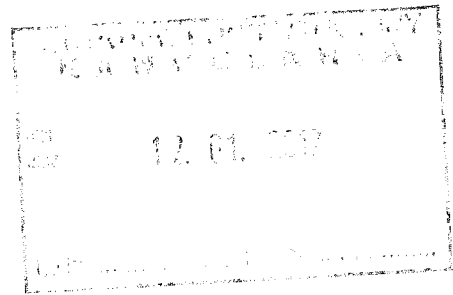

Warszawa, dnia 12 stycznia 2012 r.

Sygn. akt SK 14/11

BAS-WPTK-1690/11

Trybunał Konstytucyjny

Na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przedkładam wyjaśnienia w sprawie skargi konstytucyjnej A N z 8 kwietnia 2011 r. (sygn. akt SK 14/11), jednocześnie wnosząc o stwierdzenie, że art. 357 § 2 zdanie 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje obowiązku sporządzenia uzasadnienia postanowienia w przedmiocie oddalenia skargi na czynność komornika polegającą na zajęciu wierzytelności, **jest zgodny** z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji.

Uzasadnienie

I. Przedmiot kontroli

1. Jako przedmiot kontroli w niniejszej sprawie został wskazany art. 357 § 2 zdanie 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.; dalej: k.p.c.). Łącznie z nieobjętym zakresem zaskarżenia art. 357 § 2 zdanie 1 stanowi on, że: „Postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, postanowienie należy doręczyć z uzasadnieniem; doręczając postanowienie, należy pouczyć stronę występującą w sprawie bez adwokata, radcy prawnego lub rzecznika patentowego o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia”.

Skarżąca kwestionuje konstytucyjność art. 375 § 2 zdanie 2 k.p.c. „w zakresie, w jakim wyklucza sporządzanie uzasadnienia postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym, na które nie przysługuje środek zaskarżenia, tj. postanowienia w przedmiocie oddalenia skargi na czynności komornika, co uniemożliwia stronie zapoznanie się z motywami jakimi kierował się sąd, wydając orzeczenie”.

2. W art. 357 k.p.c. unormowano problematykę uzasadniania i doręczania postanowień. W kwestiach nieunormowanych w tym przepisie, na podstawie art. 361 k.p.c., należy odpowiednio stosować także „przepisy o wyrokach”.

Jeżeli zaskarżalne postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym, sąd sporządza uzasadnienie tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od ogłoszenia sentencji postanowienia. Żądanie strony powinno dotyczyć nie tylko sporządzenia uzasadnienia postanowienia, ale i jego doręczenia. Żądanie spóźnione sąd odrzuca na posiedzeniu niejawnym (art. 328 § 1 w związku z art. 361 k.p.c.). Ponadto w przypadku, gdy strona zaskarżyła postanowienie, nie wnosząc uprzednio o jego doręczenie z uzasadnieniem, sąd sporządza uzasadnienie z urzędu, celem umożliwienia przeprowadzenia kontroli przez sąd drugiej instancji (art. 328 § 1 k.p.c. *in fine* w związku z art. 361 k.p.c.).

Zgodnie z art. 357 § 2 k.p.c., postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd doręcza z urzędu obu stronom, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (zob. np. art. 740 § 1 i 2 k.p.c.). Gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia (zob. art. 394 k.p.c.), postanowienie należy doręczyć wraz z uzasadnieniem. Reguła ta odnosi się także do postanowień wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym (art. 13 § 2 k.p.c.). W szczególności, jak wynika z uchwały Sądu Najwyższego z 20 listopada 2008 r. (sygn. akt III CZP 107/08), „[s]ąd rejonowy uzasadnia postanowienie rozpoznające skargę na czynność komornika tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu (art. 357 § 1 i 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.)”.

W kwestii odmowy sporządzenia uzasadnienia orzeczenia lub jego doręczenia sąd wydaje postanowienie (zob. postanowienie SN z 11 listopada 1974 r., sygn. akt I CZ 158/74). Na odmowę uzasadnienia postanowienia oraz jego doręczenia przysługuje zażalenie (art. 394 § 1 pkt 7 k.p.c.).

II. Analiza formalnoprawna

1. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym. Pełnomocnik skarżącej lutego 2010 r. złożył skargę na czynności komornika (polegające na zajęciu wierzytelności), która została oddalona postanowieniem z marca 2010 r. przez Sąd Rejonowy w O (sygn. akt). Dnia kwietnia 2010 r. pełnomocnik skarżącej złożył wniosek o doręczenie uzasadnienia przedmiotowego postanowienia. W dniu maja 2010 r. Sąd Rejonowy odmówił jego sporządzenia, podając jako podstawę rozstrzygnięcia art. 357 § 1 zdanie 1 k.p.c. W dniu marca 2010 r. pełnomocnik skarżącej złożył zażalenie na postanowienie o odmowie sporządzenia uzasadnienia, które zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w O z grudnia 2010 r. (sygn. akt). Sąd ten powołał się z kolei na brzmienie art. 357 § 2 k.p.c. W rezultacie 8 kwietnia 2011 r. skarżąca wystąpiła ze skargą konstytucyjną (dalej: skarga), zarzucając niezgodność art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. z Konstytucją.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji: „Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji

publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji”. Do wymogów formalnych skargi konstytucyjnej wymienionych w art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.; dalej ustawa o TK) należy dokładne określenie ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

3. Ocena zgodności art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje obowiązku uzasadniania postanowień oddalających skargę na czynności komornika wydanych na posiedzeniu niejawnym, była już kilkakrotnie przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego.

Postanowieniem z 22 maja 2007 r. (sygn. akt SK 38/05), Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie w sprawie zgodności art. 357 § 2 k.p.c., ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia. W uzasadnieniu tego postanowienia Trybunał wskazał, że brak normy zobowiązującej sąd do uzasadnienia postanowienia w przedmiocie oddalenia skargi na czynności komornika nie mieści się w obszarze treści normatywnych art. 357 § 2 k.p.c. Jak stwierdził: „Norma taka miałaby postać normy rozczłonkowanej (...), skonstruowanej nie tylko na gruncie przepisu art. 357 § 2 k.p.c., ale także z uwzględnieniem treści normatywnych innych przepisów. Skarżący uważa bowiem, że sąd winien również uzasadniać postanowienie, którym oddala skargę na czynność komornika ustanawiającą zarząd nad przedsiębiorstwem, mimo że na takie postanowienie zażalenie nie przysługuje. Skarżący domaga się więc uzupełnienia hipotezy normy zamieszczonej w art. 357 § 2 k.p.c. (...) o elementy zamieszczone w art. 1062 § 1 k.p.c. (...) oraz w art. 767 § 1 k.p.c. (...)”. Trybunał zauważył ponadto, że kontrola konstytucyjna inicjowana w wyniku skargi konstytucyjnej nie jest kontrolą abstrakcyjną, lecz kontrolą konkretną, a przedmiotem kontroli, jest ta norma, która wiąże się ze stanem faktycznym skargi. Powołując się na swoje dotychczasowe orzecznictwo podkreślił, że unormowanie zawarte w art. 79 ust. 1 Konstytucji należy rozumieć w ten sposób, że przedmiotem kontroli zainicjowanej skargą konstytucyjną nie może być przepis aktu normatywnego, który posiłkowo czy incydentalnie został

przywołany w rozstrzygnięciu; w przeciwnym razie nadawałoby to postępowaniu charakter *actio popularis*.

Powyższy pogląd Trybunał powtórzył w postanowieniu z 2 czerwca 2009 r. (sygn. akt Ts 288/07, podtrzymanym postanowieniem TK z 17 grudnia 2009 r.). Trybunał przyjął wówczas, że skarżąca nie wskazała prawidłowo zaskarżonej normy. Zdaniem Trybunału, brak obowiązku uzasadnienia przez sąd postanowienia w przedmiocie oddalenia skargi na czynność komornika (polegającą na wystąpieniu przez niego do sądu rejonowego o wyznaczenie biegłego w postępowaniu egzekucyjnym o wydanie rzeczy), nie mieści się w obszarze treści normatywnych art. 357 § 2 k.p.c. i wymaga uzupełnienia treścią normatywną innych przepisów. Trybunał, powołując się na argumenty przywołane w uzasadnieniu postanowienia z 22 maja 2007 r. (sygn. akt SK 38/05), wskazał, że „(...) w świetle art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK należy przyjąć, że norma związana ze stanem faktycznym skargi nie może być skonstruowana wyłącznie na gruncie zaskarżonego przepisu art. 357 § 2 k.p.c.; mogłaby być skonstruowana z wykorzystaniem istotnych elementów wynikających z treści normatywnych innych przepisów, niezakwestionowanych jednak przez skarżącą w przedstawionej przez nią skardze”.

Również w postanowieniu z 14 lipca 2010 r. (sygn. akt Ts 97/09, podtrzymanym postanowieniem TK z 19 maja 2011 r.), Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. W sprawie tej skarżący domagał się stwierdzenia niekonstytucyjności art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. w związku z orzeczeniem wydanym w jego sprawie w postępowaniu egzekucyjnym (*scil.* postanowieniem oddalającym skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu wynagrodzenia za pracę). Jak wskazał Trybunał, objęty zaskarżeniem przepis ma charakter ogólny, a norma związana ze stanem faktycznym skargi nie może być oparta wyłącznie na art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. W opinii Trybunału mogłaby być natomiast skonstruowana z wykorzystaniem elementów wynikających z treści normatywnych innych przepisów (dotyczących postępowania egzekucyjnego).

4. Powyższe rozumowanie należy *mutatis mutandis* odnieść do niniejszej skargi konstytucyjnej. Obejmuje ona bowiem, podobnie jak w przytoczonych powyżej sprawach, zarzut niezgodności samego tylko art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. z Konstytucją, podczas gdy zarówno okoliczności faktyczne, jak i argumentacja są

ściśle powiązane z postępowaniem egzekucyjnym. Zdaniem skarżącej, wskazany przepis narusza postanowienia ustawy zasadniczej, ponieważ z przepisu tego nie wynika norma zobowiązująca sąd do sporządzenia uzasadnienia jego postanowienia, oddalającego skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu wierzytelności. Konfrontując zatem treść normatywną zaskarżonego przepisu ze stanem faktycznym skargi oraz jej uzasadnieniem, można ustalić, że zakres zaskarżenia podlegający ocenie nie mieści się jedynie we wskazanym przepisie. W opinii Sejmu powstaje zatem wątpliwość, czy norma związana ze stanem faktycznym przedmiotowej skargi może być skonstruowana wyłącznie na gruncie zaskarżonego art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c., czy też powinna zostać „uzupełniona” o przepisy dotyczące postępowania egzekucyjnego. Sejm odnotowuje powyższą okoliczność (kierując się dotychczasowymi wypowiedziami Trybunału w podobnych sprawach), ale nie czyni z niej zarzutu procesowego, poddając jedynie przedstawione wątpliwości pod rozagę Trybunału.

III. Zarzuty skarżącej

W opinii skarżącej: „Regulacja ta [art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. – uwaga własna] nie daje stronie możliwości merytorycznej oceny podstaw, na jakich sąd wydał rozstrzygnięcie, co stanowi zbyt duży zakres dyskrecjonalnej władzy sądu” (skarga, s. 3). Następnie skarżąca wskazuje: „Zrezygnowanie z konieczności sporządzenia uzasadnienia z jednoczesnym wykluczeniem udziału stron w posiedzeniu niejawnym ogranicza konstytucyjne prawa i wolności jednostki. Brak uzasadnienia uniemożliwił skarżącej zapoznanie się z podstawami, na jakich sąd oparł wydane postanowienie. Brak wymogu sporządzenia uzasadnienia orzeczenia uniemożliwia jakąkolwiek kontrolę prawidłowości rozumowania sądu, dając zatem przyzwolenie na arbitralność w działaniach sądu. Zagrożenie dodatkowo potęguje fakt, że decyzja procesowa podejmowana jest przez jednego sędziego” (skarga, s. 6). Zdaniem skarżącej, w takiej sytuacji strona nie ma żadnej możliwości „weryfikacji słuszności” postanowienia o oddaleniu skargi, a „sędzia ma pełną swobodę decyzyjną”. Ponadto tak ukształtowany przepis uniemożliwia również kształtowanie praktyki orzeczniczej, nie pozwala na ocenę rozstrzygnięć przez inne sądy i komentowanie orzeczeń przez przedstawicieli doktryny prawa. Powyższe, w opinii skarżącej, wpływa niekorzystnie na „zapewnienie spójności i wewnętrznej

logiki mechanizmów, którym poddawana jest strona. Brak znajomości praktyki sprawia, że swoboda jaką dysponuje sędzia nie poddaje się wartościowaniu” (*ibidem*).

Zdaniem skarżącej, stan normatywny będący następstwem obowiązywania art. 357 k.p.c. „jest sprzeczny z istotą demokratycznego państwa prawnego, bowiem wprowadza niejasności procedury”, a „najstaranniejsze badanie przez Sąd skargi na czynności komornika nie gwarantuje przejrzystości decyzji procesowej o oddaleniu skargi z powodu braku możliwości zweryfikowania takiego postanowienia” (skarga, s. 7).

Skarżąca dowodzi także, że: „w przypadku tak ukształtowanego przepisu KPC nie zachodzą sytuacje dopuszczalnego na mocy art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności. Skutek jaki wywołuje regulacja art. 357 § 2 zd. 2 KPC jest nieproporcjonalny do ciężarów jakie nakłada ten przepis na obywatela. Skarżący przygotowuje merytorycznie skargę, uiszcza wpis i dochowuje wszelkich innych wymogów formalnych. Jego wysiłek powinien zostać zrównoważony przez informację o powodach oddalenia skargi zawartą w uzasadnieniu postanowienia” (skarga, s. 7).

Podsumowując swoje rozważania, skarżąca stwierdza, że: „(...) niekonstytucyjna jest kumulacja następujących ograniczeń: braku konieczności zawiadomienia strony/jej pełnomocnika o posiedzeniu na którym zostanie rozpoznana skarga na czynności komornika; niejawnosć postępowania w sprawie oraz brak obowiązku sporządzania uzasadnienia” (skarga, s. 8).

IV. Wzorce konstytucyjne

1. Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”.

Prawo do sądu, stanowiące jedno z podstawowych praw jednostki i jedną z fundamentalnych gwarancji praworządności, było już wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Trybunału Konstytucyjnego (zob. m.in. wyroki TK z: 9 czerwca 1998 r., sygn. akt K 28/97; 16 marca 1999 r., sygn. akt SK 19/98; 14 grudnia 1999 r., sygn. akt SK 14/98; 10 maja 2000 r., sygn. akt K 21/99; 10 lipca 2000 r., sygn. akt SK 12/99; 19 lutego 2003 r., sygn. akt P 11/02; 24 października 2007 r., sygn. akt

SK 7/06). Według ustabilizowanego orzecznictwa Trybunału, na konstytucyjne prawo do sądu składa się w szczególności: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem; 2) prawo do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności; 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd; 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy.

Podstawowe znaczenie dla określenia treści i zakresu prawa do sądu ma pojęcie „sprawy”, której rozpatrzenia przez sąd może żądać uprawniony podmiot. W ujęciu konstytucyjnym terminowi temu przypisuje się znaczenie autonomiczne, określane nie przez odwołanie się do pojęcia sprawy funkcjonującego na gruncie poszczególnych gałęzi prawa, ale przez odniesienie do podstawowej funkcji sądów, którą stosownie do art. 175 ust. 1 Konstytucji jest sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Termin „sprawa” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji obejmuje niewątpliwie spory prawne między osobami fizycznymi i prawnymi, wynikające ze stosunków cywilnoprawnych, administracyjno-prawnych oraz rozstrzygnięcie o zasadności zarzutów karnych. Jego znaczenie nie wyczerpuje się jednak na tym katalogu; generalnie, chodzi bowiem o „rozstrzygnięcie o prawach danego podmiotu”. Prawo do sądu nie obejmuje natomiast sporów, w które nie jest uwikłany choćby jeden podmiot prawa prywatnego (zob. wyrok TK 9 czerwca 1998 r., sygn. akt K 28/97), sporów wewnątrz aparatu państwowego, a więc m.in. spraw ze stosunków nadrzędności i podporządkowania między organami państwowymi oraz zasadniczo spraw podległości służbowej pomiędzy przełożonymi i podwładnymi w organach państwowych (zob. m.in. wyrok TK z 14 września 1999 r., sygn. akt SK 14/98).

Trybunał wyjaśnił w swoim orzecznictwie, że konstytucyjne prawo do sądu ma dwa aspekty: 1) pozytywny, bo zawiera dyrektywy zobowiązujące ustawodawcę do należytego ukształtowania systemu wymiaru sprawiedliwości w wymiarze instytucjonalnym i proceduralnym oraz zobowiązujące do zapewnienia jego efektywnego funkcjonowania; 2) negatywny, wyrażający się w zakazie zamykania lub nadmiernego ograniczania dostępu do wymiaru sprawiedliwości (art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji). Fundamentalnym założeniem Konstytucji jest jej aksjologiczna i teleologiczna spójność, dlatego dyrektywa zakazująca zamykania drogi sądowej musi być uwzględniana w procesie wykładni ogólnej zasady prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). „Konstytucja nie wyklucza natomiast ustanawiania

w ustawie pewnych ograniczeń prawa do sądu, jeżeli nie prowadzą do zamknięcia sądowej drogi dochodzenia konstytucyjnych wolności i praw i mieszczą się w ramach określonych przez art. 31 ust. 3 Konstytucji, wyznaczający granice ingerencji organów władzy publicznej w sferę wolności i praw konstytucyjnych” (wyrok TK z 12 września 2006 r., sygn. akt SK 21/05; zob. także wyroki TK z: 7 września 2004 r., sygn. akt P 4/04 i 16 grudnia 2008 r., sygn. akt P 17/07). Prawo do sądu nie ma zatem, co do zasady, charakteru absolutnego, a jego ograniczenia powinny być oceniane *in casu*, zgodnie z metodologią narzucaną przez zasadę proporcjonalności.

2. Zgodnie z art. 2 Konstytucji: „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej”.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zasada demokratycznego państwa prawnego jest traktowana jako zbiorcze wyrażenie reguł i zasad, które wprawdzie nie zostały *expressis verbis* odzwierciedlone w tekście Konstytucji, ale w sposób immanentny wynikają z aksjologii oraz istoty demokratycznego państwa prawnego (zob. wyrok TK z 26 lutego 2003 r., sygn. akt K 1/01; postanowienie TK z 14 grudnia 2004 r., sygn. akt SK 29/03). Trzeba jednak także zwrócić uwagę, że Trybunał Konstytucyjny kwestionuje powoływanie art. 2 Konstytucji jako wzorca kontroli konstytucyjności w przypadku, gdy wywodzone z niego prawo ma podstawę w szczególnym przepisie ustawy zasadniczej. Jak podkreśla Trybunał, nie ma potrzeby odwoływania się do zasady demokratycznego państwa prawnego w tych wszystkich przypadkach, co do których istnieją bardziej szczegółowe przepisy konstytucyjne, określające elementy statusu jednostki (zob. np. wyrok TK z 7 października 2003 r., sygn. akt K 4/02). Wskazanie przez wnioskodawcę zasad generalnych należy traktować jako możliwość wyjątkową i subsydiarną (postanowienie TK z 14 grudnia 2004 r., sygn. akt SK 29/03). „W wypadku zakwestionowania zgodności przepisu ze standardami demokratycznego państwa prawnego skonkretyzowanymi w szczegółowych przepisach Konstytucji, zasada demokratycznego państwa prawnego pełni przede wszystkim funkcję wskazówki dla interpretacji szczegółowych przepisów ustawy zasadniczej” (por. wyrok TK z 9 czerwca 1998 r., sygn. akt K 28/97).

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przeważa pogląd o ograniczonym zakresie powoływania art. 2 Konstytucji jako samodzielnej podstawy kontroli w trybie skargi konstytucyjnej. Trybunał Konstytucyjny nie wyklucza, że

w pewnych wypadkach art. 2 Konstytucji może stanowić podstawę skargi konstytucyjnej, choć sytuację taką należy traktować jako wyjątkową i subsydiarną. Po pierwsze, skarżący powinien wskazać wywiedzione z art. 2 Konstytucji prawa lub wolności, które wyraźnie nie zostały wysłowione w treści innych przepisów konstytucyjnych (por. postanowienia TK z: 24 stycznia 2001 r., sygn. akt Ts 129/00; 21 czerwca 2001 r., sygn. akt Ts 187/00; 23 stycznia 2002 r., sygn. akt Ts 105/00; wyrok TK z 12 grudnia 2001 r., sygn. akt SK 26/01). Po drugie zaś, powinien odwołać się do jednej z zasad wyrażonych w art. 2 Konstytucji dla uzupełnienia lub wzmocnienia argumentacji dotyczącej naruszenia praw i wolności zawartych w innym przepisie konstytucyjnym (zob. wyroki TK z: 10 lipca 2007 r., sygn. akt SK 50/06; 6 grudnia 2006 r., sygn. akt SK 25/05 oraz 29 kwietnia 2008 r., sygn. akt SK 11/07). W tym zakresie należy wskazać, że skarżąca zarzut naruszenia zasad wynikających z art. 2 Konstytucji łączy z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji. Konstytucyjne prawo do sądu oraz zasada państwa prawnego pozostają ze sobą w związku, na co wskazywał Trybunał Konstytucyjny (zob. np. wyroki TK z: 31 marca 2005 r., sygn. akt SK 26/02; 16 stycznia 2006 r., sygn. akt SK 30/05). Zgodnie z orzecnictwem Trybunału: „(...) zasada zaufania wywodzona z art. 2 Konstytucji oznacza, że jednostka ma prawo oczekiwać od władzy, której zachowanie się ocenia (ustawodawca, sąd), czytelności, przejrzystości, poszanowania zasad systemowych gwarantujących ochronę praw człowieka” (wyrok TK z 16 stycznia 2006 r., sygn. akt SK 30/05).

3. Artykuł 31 ust. 3 Konstytucji stanowi: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”.

Analiza orzecnictwa Trybunału Konstytucyjnego prowadzi do wniosku, że zasada proporcjonalności określa dopuszczalny zakres ograniczeń korzystania z konstytucyjnych wolności i praw i wymaga, aby badanie konstytucyjności przepisu dało odpowiedź na pytanie, czy kwestionowana norma spełnia trzy wymagania: przydatności, konieczności i proporcjonalności w ścisłym tego słowa znaczeniu. Ustanowione ograniczenia spełniają wymóg proporcjonalności, jeżeli wprowadzona

regulacja ustawodawcza jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków (zasada przydatności) oraz regulacja ta jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest powiązana (zasada konieczności), a ponadto jej efekty pozostają w proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela (zasada proporcjonalności w ścisłym znaczeniu; zob. wyroki TK z: 11 kwietnia 2006 r., sygn. akt SK 57/04; 11 kwietnia 2000 r., sygn. akt K 15/98). Przesłanka proporcjonalności w znaczeniu ścisłym, niezbędna dla uznania zasadności wprowadzenia ograniczenia konstytucyjnych wolności lub praw, oznacza zatem dla ustawodawcy obowiązek wyboru najmniej dolegliwego środka.

V. Analiza zgodności

1. Zgodnie z art. 357 § 2 k.p.c., sąd uzasadnia postanowienia jedynie w sytuacji, gdy podlegają one zaskarżeniu. Zażalenia na postanowienia sądu wydane w postępowaniu egzekucyjnym podlegają rozpoznaniu na tych samych zasadach co w postępowaniu rozpoznawczym.

Kwestię możliwości zaskarżania postanowień w toku postępowania egzekucyjnego reguluje art. 767⁴ § 1 k.p.c., zgodnie z którym zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Przytoczony przepis zamieszczony został w tytule I części trzeciej k.p.c. i odnosi się do wszystkich postanowień sądu objętych wspomnianą księgą, w tym do postanowień w przedmiocie skargi na czynności komornika. Wskazany przepis *explicite* dopuszcza możliwość wnoszenia zażalenia w wypadkach wskazanych w ustawie, o czym stanowią zarówno przepisy ogólne regulujące postępowanie egzekucyjne (np. art. 767³, art. 768, art. 770, art. 828 k.p.c.), jak i przepisy dotyczące poszczególnych sposobów egzekucji (np. art. 852 § 3, art. 950, art. 997 k.p.c.). Natomiast, na podstawie art. 394 § 1 k.p.c. (stosowanego odpowiednio poprzez art. 13 § 2 k.p.c.), zażalenie w toku postępowania egzekucyjnego przysługuje na postanowienia sądu kończące postępowanie w sprawie (zob. uchwała SN z 28 listopada 1969 r., sygn. akt III CZP 83/69) oraz w wypadkach wymienionych w powołanym przepisie – o ile pozostają aktualne w postępowaniu egzekucyjnym.

O dopuszczalności złożenia zażalenia na postanowienie sądu rozstrzygające skargę na czynności komornika decyduje zatem zespół przepisów, w głównej mierze zaś art. 767⁴ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Skarga na czynności

komornika jest zasadniczym środkiem prawnym w postępowaniu egzekucyjnym, przysługującym stronie lub innej osobie, której prawa zostały przez czynności lub zaniechanie komornika naruszone lub zagrożone (art. 767 § 1 i 2 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego aktualna jest teza, że bezpośrednim celem skargi nie jest dochodzenie lub ustalenie albo zaspokojenie lub zabezpieczenie roszczenia o naprawienie szkody spowodowanej wadliwym egzekwowaniem świadczenia. Następstwem uwzględnienia skargi przez sąd może być tylko uchylene czynności egzekucyjnej jako czynności wadliwej. Nie oznacza to jednak uchylene negatywnych dla strony skutków tej czynności. Uchylene czynności komornika następuje bowiem co do zasady po stwierdzeniu uchybień formalnych, co nie przesądza ostatecznego wyniku postępowania egzekucyjnego (wyrok SN z 31 stycznia 2002 r., sygn. akt IV CKN 622/00). Według przyjętej w art. 363 § 1 k.p.c. klasyfikacji, należy ona do „innych środków zaskarżenia”, które – jako niedewolutywne – nie powodują przeniesienia postępowania przed sąd wyższej instancji, ale utrzymują postępowanie kontrolne przed sądem, który wydał zaskarżone orzeczenie. Skarga na czynności komornika jest jednocześnie środkiem zaskarżenia o charakterze odwoławczym, którego zadaniem, jak przy środkach odwoławczych *sensu largo*, jest zbadanie zaskarżonej czynności. Bardzo szeroki jest przy tym zakres czynności oraz zaniechań organu egzekucyjnego objętych skargą, mających różnoraki „ciężar gatunkowy”. Na tym tle, dokonując wykładni art. 394 § 1 *in principio* w związku z art. 13 i art. 767 § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy wyraził aprobowany w piśmiennictwie pogląd, że na postanowienie sądu wydane w wyniku wniesienia skargi na czynności komornika przysługuje zażalenie wówczas, gdy postanowienie to kończy postępowanie egzekucyjne jako całość (zob. uchwała SN z 15 września 1995 r., sygn. akt III CZP 110/95; orzeczenie SN z 21 grudnia 2007 r., sygn. akt II CNP 206/07), lub samodzielną część tego postępowania (postanowienie SN z 12 listopada 1997 r., sygn. akt III CZP 55/97), albo też zmierza do zakończenia egzekucji (postanowienie SN z 15 kwietnia 1986 r., sygn. akt III CRN 40/86) (zob. także K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Zieliński, Warszawa 2011, s. 1227 i n.). Dla zaskarżalności postanowienia miarodajne jest zatem to, czy jego przedmiot i treść uprawnia do wniosku, że kończy ono postępowanie w sprawie egzekucyjnej. Kryterium tego rozróżnienia powinno podlegać adaptacji do struktury postępowania egzekucyjnego, która zasadniczo odbiega od postępowania rozpoznawczego. O ile bowiem celem postępowania

rozpoznawczego jest orzeczenie o przedmiocie procesu, to udzielenie ochrony prawnej w egzekucji następuje przez przymusową realizację obowiązku określonego w tytule wykonawczym.

Problem kwalifikacji postanowień sądu wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym, w tym postanowień oddalających skargę na czynności komornika, jako kończących postępowanie w sprawie, podejmowany był parokrotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przykładowo można wskazać postanowienie z 6 listopada 2008 r. (sygn. akt III CZP 106/08), w którym Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że postanowienie oddalające skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu świadczeń emerytalno-rentowych nie jest rozstrzygnięciem kończącym postępowanie w sprawie. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podniósł, że w postępowaniu egzekucyjnym – podobnie jak w postępowaniu rozpoznawczym – postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie jest tylko takie, po wydaniu którego przepisy k.p.c. nie przewidują dalszego etapu, a w wypadku zajęcia emerytury dalsze czynności egzekucyjne są przewidziane (zob. także postanowienia SN z: 17 sierpnia 2005 r., sygn. akt I CNP 4/05; 21 grudnia 2007 r., sygn. akt II CNP 206/07). Z kolei w uchwale z 15 września 1995 r. (sygn. akt III CZP 110/95) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie kończy postępowania w sprawie, a w konsekwencji nie podlega zaskarżeniu zażaleniem, postanowienie oddalające skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu ruchomości, gdyż w tym wypadku występuje dalszy etap egzekucji w postaci sprzedaży zajętej ruchomości. W postanowieniu z 19 stycznia 2007 r. (sygn. akt III CZP 135/06) Sąd Najwyższy wskazał, że jakkolwiek specyfika egzekucji wymaga przyjęcia, iż orzeczeniem kończącym postępowanie jest nie tylko orzeczenie kończące postępowanie jako całość, ale także postanowienie sądu definitywnie zamykające samodzielną, zasadniczą część postępowania egzekucyjnego, to jednak do tej kategorii nie należy postanowienie oddalające skargę na czynności komornika w zakresie żądania uchylenia zajęcia wynagrodzenia za pracę.

Z dalszych, idących w tym kierunku orzeczeń nie wynika wniosek, aby postanowienie oddalające skargę na czynność komornika, polegającą na zajęciu wierzytelności, można było zaklasyfikować jako orzeczenie kończące postępowanie w sprawie (por. postanowienia SN z: 5 lipca 2006 r., sygn. akt IV CNP 25/06; 20 lipca 2007 r., sygn. akt I CNP 24/07; 21 grudnia 2007 r., sygn. akt III CZP 106/08). Czynności komornika w postaci wszczęcia egzekucji, zawiadomienia dłużnika o jej

wszczęciu, zajęcia ruchomości, nieruchomości oraz kont bankowych czy też wiarytelności z pewnością nie mogą być kwalifikowane jako ostatnie czynności w toku postępowania egzekucyjnego.

Na marginesie należy wskazać, że pomimo ograniczonego zakresu dopuszczalności zażalenia w egzekucji, stan ten nie pozbawia dłużnika sądowej kontroli prawidłowości czynności egzekucyjnych. Założeniem bowiem zarówno art. 759 § 2 jak i art. 767 k.p.c. jest zapewnienie ciągłego nadzoru judykacyjnego nad tokiem egzekucji. Postępowanie to ma jednak charakter wykonawczy i dlatego ogranicza się w zasadzie do jednej instancji; tylko w szczególnych wypadkach ustawodawca dopuścił ponowną weryfikację czynności egzekucyjnej przez sąd drugiej instancji. Dodatkowym zabezpieczeniem dłużnika jest możliwość żądania umorzenia egzekucji, jeżeli uważa on, że prowadzone przeciwko niemu postępowanie jest niedopuszczalne. Na postanowienie w tym przedmiocie przysługuje zażalenie (art. 828 k.p.c.), co także umożliwia instancyjną kontrolę prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że postanowienie Sądu Rejonowego w O zakończyło co prawda postępowanie w przedmiocie skargi na czynność komornika, jednakże nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, nie kończy też samodzielnego etapu egzekucji. Niewątpliwie postanowienie to nie kończy postępowania w sprawie również przez sam fakt oddalenia skargi na czynność komornika. W sytuacji takiej – zgodnie z obowiązującymi przepisami – nie przysługuje więc możliwość wniesienia zażalenia, a sąd nie ma obowiązku uzasadniania takiego orzeczenia.

2. Problematyka związana z uzasadnianiem postanowień, w kontekście odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej, zgodnej z wymogami sprawiedliwości i jawności, stanowiła już przedmiot rozważań Trybunału Konstytucyjnego.

W postanowieniu z 11 kwietnia 2005 r. (sygn. akt SK 48/04), w sprawie dotyczącej braku pisemnego uzasadnienia postanowienia o oddaleniu kasacji karnej, Trybunał wyraził pogląd, zgodnie z którym uzasadnianie orzeczeń sądowych jest decydującym komponentem prawa do rzetelnego sądu, jako konstytucyjnie chronionego prawa jednostki. Uzasadnianie orzeczeń pełni różne funkcje: wyjaśniająco-interpretacyjną, kontrolną (zewnętrzną), umożliwiającą akceptację

orzeczenia w skali indywidualnej i jego legitymizację społeczną (funkcja wychowawcza, głos w dyskursie społecznym), sprzyja także samokontroli organu orzekającego. Trybunał wskazał również, że funkcje te są zakotwiczone w konstytucyjnych zasadach i wartościach, jednak nie zawsze każda z nich dochodzi do głosu równie silnie. Zależy to od szczebla postępowania, przedmiotu orzeczenia, formy uzasadnienia. Tym samym Trybunał zaakcentował, że w wypadku oceny ograniczenia zasady uzasadniania orzeczeń konieczna jest dokładna analiza wszystkich czynników, uwarunkowań i kryteriów (zob. także wyrok TK z 16 stycznia 2006 r., sygn. akt SK 30/05).

Jak wspomniano powyżej, postanowienie w przedmiocie oddalenia skargi na czynność komornika polegającą na zajęciu wierzytelności jest niezaskarżalne, a tym samym nie podlega uzasadnieniu. W wypadku takich orzeczeń (niezaskarżalnych), odpada ich funkcja uznawana w piśmiennictwie za podstawową, tj. umożliwienia kontroli zewnętrznej orzeczenia. Na powyższą kwestię wskazał Trybunał w wyroku z 16 stycznia 2006 r. (sygn. akt SK 30/05): „(...) w wielu systemach prawnych, w państwach niewątpliwie zaliczanych do demokratycznych państw prawa, przewidziane są różne ograniczenia uzasadniania takich właśnie orzeczeń. Wskazać tu można choćby system niemiecki, w którym – przy pełnej świadomości kompromisowości takiego rozstrzygnięcia – konsekwentnie uznaje się tego rodzaju ograniczenie za mieszczące się w granicach swobody regulacyjnej ustawodawcy zwykłego. Wartościami pozostającymi w konflikcie, co wymaga kompromisu, jest sprawność (efektywność) postępowania i legitymizacyjny (w skali makro i mikro) walor uzasadnień”.

Ponadto oprócz ułatwienia kontroli instancyjnej wydanego postanowienia, a więc jego kontroli zewnętrznej, uzasadnienie pozwala stronie, aby po zapoznaniu się z przyczynami danego rozstrzygnięcia podjęła decyzję co do celowości ewentualnego zaskarżenia. W wypadku gdy postanowienia nie podlegają zaskarżeniu, niewątpliwie odpada także funkcja mająca ułatwić stronie podjęcie racjonalnej decyzji w przedmiocie zaskarżenia.

W odniesieniu do znaczenia funkcji wyjaśniająco-interpretacyjnych uzasadnienia należy wskazać, że orzecznictwem Trybunału, że znaczący wpływ na kształtowanie się praktyki i rzeczywistych standardów prawnych mają przede wszystkim orzeczenia najwyższych organów sądowych. Dotyczy to zwłaszcza uzasadnień orzeczeń Sądu Najwyższego, które „są analizowane przez sądy podległe

jurysdykcyjnie w konkretnej sprawie, są jednak również analizowane przez inne sądy, pełnomocników stron, naukę prawa oraz opinię publiczną” (wyrok TK z 16 stycznia 2006 r., sygn. akt SK 30/05). W tym kontekście wydaje się więc uprawniona teza, że uzasadnianie postanowień wydawanych przez sądy rejonowe w sprawach incydentalnych spełniałoby wymienione funkcje w stosunkowo niewielkim stopniu, powodując jednak znaczne wydłużenie postępowania egzekucyjnego.

3. Zdaniem Sejmu, nie znajduje także uzasadnienia twierdzenie skarżącej, że brak pisemnego uzasadnienia postanowienia o oddaleniu skargi na czynności komornika daje się utożsamić z oddaleniem jej w sposób arbitralny. Nie można bowiem stwierdzić, że sąd, nie sporządzając pisemnego uzasadnienia takiego postanowienia, uchyła się od zasadniczego obowiązku ciążącego na nim w zakresie rozpoznania skargi. Postępowanie kontrolne, któremu poddawana jest zaskarżona skargą czynność, prowadzone jest w granicach wyznaczonych treścią przepisów k.p.c. Skorzystanie zaś przez sąd z prerogatywy odstąpienia od sporządzenia pisemnego uzasadnienia następuje już po wydaniu orzeczenia, a więc po dokonaniu procesu weryfikacji, i jest związane – na skutek takiej kontroli – z dojściem sądu do przekonania, że podniesione w skardze na czynności komornika zarzuty są bezzasadne. Innymi słowy, sąd rozpoznający merytorycznie skargę na czynność komornika będzie rozstrzygał prawidłowość i zgodność z przepisami procedury egzekucyjnej działań i czynności egzekucyjnych dokonywanych przez komornika. Jak zauważył Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 20 stycznia 2010 r. (sygn. akt P 70/08): „W toku prawidłowego sądowego stosowania prawa na ocenę tę nie wpłynie fakt, że decyzja sądu będzie lub nie będzie uzasadniana w pisemny sposób. Rozstrzygające znaczenie będzie mieć ocena działań komornika z punktu widzenia np. art. 796 § 1 k.p.c. (wszczęcie egzekucji na wniosek wierzyciela), art. 763 k.p.c. (obowiązek zawiadamiania strony o każdej czynności, przy której nie była obecna), art. 829-833 k.p.c. (wyłączenia spod egzekucji), art. 844 i n. k.p.c. (egzekucja z ruchomości), art. 889 i n. k.p.c. (egzekucja z rachunków bankowych), art. 895 i n. k.p.c. (egzekucja z wierzytelności), art. 909 i n. k.p.c. (egzekucja z innych praw majątkowych), art. 921 i n. k.p.c. (egzekucja z nieruchomości) itp.”. Niezależnie więc od motywów rozstrzygnięcia, brak uzasadnienia *per se* pozostaje bez wpływu na jego treść.

4. W uzasadnieniu skargi, na poparcie swoich twierdzeń, skarżąca odwołuje się do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 30 maja 2007 r. (sygn. akt SK 68/06), w którym Trybunał uznał m.in., że art. 398⁹ § 2 zdanie 2 k.p.c. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji. Przepis ten przewidywał, że wydane przez Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym postanowienie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wymaga pisemnego uzasadnienia. Skarżąca pominęła jednak istotny element uzasadnienia tego orzeczenia. Trybunał Konstytucyjny stwierdził bowiem, że co do zasady żaden przepis Konstytucji nie stoi na przeszkodzie stanowieniu zredukowanych, szczególnych trybów postępowania. W wyroku tym Trybunał wyraźnie podkreślił, że: „Rezygnacja z obowiązku uzasadnienia niektórych orzeczeń może być usprawiedliwiona potrzebą ochrony innych wartości, w tym – sprawnością (efektywnością) postępowania. Zakres obowiązku uzasadniania decyzji procesowych może być różny w zależności od natury podejmowanej decyzji, która zawsze zależy od okoliczności faktycznych konkretnej sprawy”.

W tym miejscu należy przypomnieć istotę postępowania egzekucyjnego. Podkreślając specyfikę tego postępowania, Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 20 stycznia 2010 r. (sygn. akt P 70/08) wskazał, że: „Z kształtu polskiej procedury cywilnej wynika, że sąd rejonowy sprawuje funkcje orzecznicze i rozpoznaje merytorycznie sprawy nie tylko w zakresie postępowań zwyczajnych i nadzwyczajnych w ramach procesu i w postępowaniu nieprocesowym, lecz także w postępowaniu egzekucyjnym, w ramach którego rozpoznaje, jako organ egzekucyjny, skargi na czynności komornika, nad którym sprawuje nadzór judykacyjny. W ramach rozpoznania skargi na czynność komornika sąd działa jako organ wymiaru sprawiedliwości i dokonuje merytorycznej oceny prawidłowości i zgodności z prawem działań komornika jako organu egzekucyjnego”. Zasadniczym celem egzekucji, wynikającym z jej istoty, jest skuteczność osiągnięta w sprawnym i szybkim działaniu organu egzekucyjnego. Należy podzielić argumenty zawarte w uchwale Sądu Najwyższego z 20 listopada 2008 r. (sygn. akt III CZP 107/08), że zastosowanie art. 357 k.p.c. w sprawach zainicjowanych skargą na czynności komornika pomaga w osiągnięciu celów postępowania egzekucyjnego. Zgodnie bowiem z poglądem Sądu Najwyższego: „Z art. 357 k.p.c., stosowanego odpowiednio, ale bez żadnych istotnych modyfikacji, wynika, że postanowienia sądu

pierwszej instancji, a zatem także postanowienia sądu, który rozpoznał skargę na czynność komornika – niezależnie od tego, czy uczynił to na posiedzeniu jawnym, czy niejawnym – są uzasadniane tylko wtedy, gdy przysługuje od nich zażalenie (...). Do takiego wniosku prowadzą również, podnoszone w piśmiennictwie, argumenty użyteczne. Należy zważyć, że zasadniczym celem egzekucji, wynikającym z jej istoty, jest skuteczność osiągnięta w sprawnym i szybkim działaniu organu egzekucyjnego. Zastosowanie art. 357 k.p.c. w sprawach zainicjowanych skargą na czynności komornika przyspiesza osiągnięcie tego celu, pozwala bowiem uniknąć tych czynności sądu, które nie są konieczne i dezorganizują egzekucję; jest oczywiste, że sporządzenie i doręczenie uzasadnienia, na które nie przysługuje zażalenie, przedłuża postępowanie, a wielokrotnie – łącząc się z przekazaniem akt komorniczych sądowi – prowadzi także do czasowego ustania egzekucji, a nawet, co pokazuje praktyka, do jej zawieszania”.

Ponadto nie można zapominać, iż postępowanie egzekucyjne służy głównie ochronie interesów wierzyciela przez stosowanie środków przymusu wobec dłużnika, który dobrowolnie nie wywiązuje się ze swoich obowiązków. Nie wydaje się więc celowe z punktu widzenia poprawności postępowania egzekucyjnego mnożenie czynności proceduralnych, które prowadziłyby do wydłużenia czasu potrzebnego wierzycielowi do dochodzenia roszczeń.

5. Kolejnym argumentem, który przemawia przeciwko obowiązkowi uzasadniania postanowień oddalających skargi na czynności komornika, jest ich charakter prawny. Należy uwzględnić, że kwestionowany art. 357 § 2 k.p.c. ma zastosowanie do postanowień formalnych (tzw. wpadkowych), a więc orzeczeń które *de facto* nie mają charakteru merytorycznego (nie rozstrzygają istoty sprawy), lecz procesowy. Unormowanie to dotyczy postanowień, w których sąd ustosunkowuje się do kwestii formalnych, dotyczących toku postępowania, jego przebiegu oraz dopuszczalności wydania w nim orzeczenia. Na incydentalny charakter skargi na czynność komornika dla postępowania egzekucyjnego jako całości wskazał także Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 20 stycznia 2010 r. (sygn. akt P 70/08).

Sugerowana przez skarżącą zmiana art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. miałyby polegać na ustanowieniu obowiązku sporządzenia uzasadnienia postanowienia dotyczącego wniesionej skargi na czynności komornika, mimo że od postanowienia tego nie przysługiwałby środek zaskarżenia. Przeciwko temu postulatowi można

przywołać kilka argumentów. Po pierwsze, wprowadzenie wyjątku w odniesieniu do skargi na czynności komornika oznaczałoby naruszenie dotychczas obowiązującej zasady, wyrażonej w art. 357 § 1 k.p.c. Powstałaby wątpliwość, dlaczego obowiązek uzasadniania nie obejmuje pozostałych postanowień incydentalnych, wydawanych w toku całego postępowania cywilnego. Wyjątkowe potraktowanie postanowień wydanych po rozpatrzeniu skargi na czynności komornika nie znajdowałoby racjonalnego uzasadnienia. Po drugie, ewentualne ustanowienie zasady, że każde postanowienie sądu ma być przez sąd uzasadnione pisemnie, powodowałoby wydłużenie postępowania, co w konsekwencji mogłoby prowadzić do naruszenia prawa do sądu.

Trybunał Konstytucyjny podkreślał niejednokrotnie w swym orzecznictwie, że w przypadku kolizji prawa do sądu z inną normą konstytucyjną, poddającą ochronie wartości o równym lub nawet większym znaczeniu, może dojść do wprowadzenia pewnych ograniczeń zakresu przedmiotowego prawa do sądu. Ograniczenia takie są dopuszczalne w niezbędnym stopniu, jeśli urzeczywistnienie danej wartości konstytucyjnej nie jest możliwe w inny sposób (por. wyroki TK z: 16 marca 1999 r., sygn. akt SK 19/99; 9 lipca 2002 r., sygn. akt P 4/01). Na rzecz rezygnacji z konieczności sporządzania uzasadnienia postanowień formalnych w omawianych wypadkach przemawia wzgląd na potrzebę zapewnienia sprawności i szybkości postępowania. Liczba postanowień wydanych w toku postępowania, zarówno rozpoznawczego jak i egzekucyjnego, dotyczących różnych kwestii incydentalnych, jest znaczna. Wprowadzenie wymogu, aby każde z nich podlegało uzasadnieniu, musiałoby przyczynić się do wydłużenia postępowania, obniżenia sprawności i tym samym zmniejszenia efektywności udzielanej wierzycielowi ochrony. Obowiązek uzasadniania wszystkich postanowień, spełniający w tym wypadku rolę jedynie informacyjną, wprowadzałby dysproporcję między korzyściami wynikającymi z tej funkcji a zagrożeniami dla innych wartości podlegających ochronie konstytucyjnej. Tym samym stan taki mógłby prowadzić do notorycznego naruszania prawa do sądu. Wydaje się zatem zasadne przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie, które przez zapewnienie sprawnego i efektywnego toku postępowania cywilnego (egzekucyjnego), ma na celu zarówno ochronę porządku publicznego w rozumieniu art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz praw wierzycieli do rozpoznania sprawy bez uzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

6. Z powyższych względów należy uznać, że art. 357 § 2 zdanie 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje obowiązku sporządzenia uzasadnienia postanowienia w przedmiocie oddalenia skargi na czynność komornika polegającą na zajęciu wierzytelności, **jest zgodny** z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 oraz art. 2 Konstytucji.

MARSZAŁEK SEJMU

Ewa Kopacz